

УДК 347.7

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.2.28>

ПРОГРАМА ОРГАНІЗАЦІЇ МОВЛЕННЯ ЯК УНІКАЛЬНИЙ СЛУЖБОВИЙ ОБ'ЄКТ СУМІЖНИХ ПРАВ

Печерова Н.Г.,
кандидат юридичних наук, докторантка
Інституту держави і права імені В.М. Корецького
Національної академії наук України

Печерова Н.Г. Програма організації мовлення як унікальний службовий об'єкт суміжних прав.

Програма організації мовлення згідно діючого законодавства є одним з об'єктів суміжних прав поруч з такими іншими об'єктами, як виконання, відеограма та фонограма. В діючому профільному законодавстві надається визначення програми організації мовлення та організації мовлення, проте відсутнє визначення імені організації мовлення, а також визначення програми організації мовлення як службового об'єкту суміжних прав. Згідно доктрини права інтелектуальної власності його зміст складають особисті немайнові права та майнові права. Якщо проаналізувати обсяг особистих немайнових прав, то його найбільший обсяг пов'язаний з таким об'єктом суміжних прав, як виконання. Особисті немайнові права щодо інших об'єктів, в тому числі і програми організації мовлення полягають у зазначенні імені. При цьому, якщо, наприклад у випадку фонограми, ім'я виробника може бути нанесене на примірник, програма організації мовлення є іншим об'єктом суміжних прав по своїй природі, адже як особисті немайнові права, так і майнові права виникають щодо даного об'єкту з моменту здійснення першої трансляції, тобто з моменту здійснення сигналу. Фактично сигнал стає при цьому формою зовнішнього вираження тієї чи іншої програми організації мовлення. В роботі, автор притримується точки зору, що ім'я організації мовлення має також передаватися разом із цим ж сигналом. Вважаємо, що це є важливим з точки зору заявлення як про особисті немайнові права, так і про майнові права. При цьому зауважимо, що згідно діючого профільного законодавства не вимагається обов'язкова реєстрація суміжних прав. Чому ж автором в роботі була поставлена тема про дослідження даного об'єкту суміжних прав як унікального службового об'єкту, незважаючи на те, що законодавець чомусь оминає своєю увагою даний об'єкт як службовий? Питання в самій правовій природі програми організації мовлення як об'єкту суміжних прав. Так, хоча і законодавцем не визначено щодо того чи є організація мовлення юридичною особою, вважаємо, що вона є саме такою. При цьому виходить ситуація, що фактично за юридичною особою, яка не є творцем закріплюються особисті немайнові права. Безумовно, що без технічних потужностей організації мовлення неможливо взагалі виникнення даного об'єкту, але при цьому особистих немайнових прав на даний об'єкт у працівника (працівників), що його створювали ніби взагалі не існує. Звичайно, що особисті немайнові права безпосередньо пов'язані з майновими правами, без виникнення особистих немайнових прав майнові права не виникають, але при цьому не закріплення імен працівника (працівників), що створювали даний об'єкт вважається не до кінця справедливим, оскільки за іменем (іменами) працівника (працівників) завжди йде ділова репутація останніх, яка у свою чергу пов'язана із професійним визнанням того чи іншого фахівця, його робіт (в тому числі і отримання відповідних професійних нагород). Не можна не зазначити і щодо безпосереднього взаємозв'язку ділової репутації, професійного визнання того чи іншого фахівця з рівнем виплачуваної йому роботодавцем заробітної плати.

Ім'я організації мовлення не може охоплювати імена працівника (працівників). Вважаємо, що як ім'я організації мовлення, так і ім'я працівника (працівників) мають бути зазначені при першій трансляції, оскільки особисті немайнові права пов'язані з особою творця. Щодо питання більш детального розгляду розподілу майнових прав на такий об'єкт суміжних прав як програма організації мовлення, то це є предметом вже іншого наступного нашого дослідження.

Ключові слова: програма організації мовлення, зміст суміжних прав, особисті немайнові права, майнові права, зв'язок особистих немайнових прав з майновими правами, організація мовлення, ім'я організації мовлення, службовий об'єкт суміжних прав.

Pecherova N.H. Broadcasting organization program as a unique service object of related rights.

The program of a broadcasting organization according to the current legislation is one of the objects of related rights along with such other objects as a performance, videogram and phonogram. The current profile legislation provides a definition of a program of a broadcasting organization and a broadcasting organization, but there is no definition of the name of the broadcasting organization, as well as a definition of a program of a broadcasting organization as an official object of related rights. According to the doctrine of intellectual property law, its content consists of personal non-property rights and property rights. If we analyze the scope of personal non-property rights, then its largest volume is associated with such an object of related rights as a performance. Personal non-property rights in relation to other objects, including programs of a broadcasting organization, consist in indicating the name. At the same time, if, for example, in the case of a phonogram, the name of the producer can be placed on a copy, the program of a broadcasting organization is a different object of related rights by its nature, because both personal non-property rights and property rights arise in relation to this object from the moment of the first broadcast, that is, from the moment of the signal. In fact, the signal becomes a form of external expression of a particular program of a broadcasting organization. In the work, the author adheres to the point of view that the name of the broadcasting organization should also be transmitted together with this same signal. We believe that this is important from the point of view of declaring both personal non-property rights and property rights. At the same time, we note that according to the current profile legislation, mandatory registration of related rights is not required. Why did the author raise the topic of studying this object of related rights as a unique service object in the work, despite the fact that the legislator for some reason bypasses this object as a service object? The question is in the very legal nature of the broadcasting organization's program as an object of related rights. Yes, although the legislator has not defined whether the broadcasting organization is a legal entity, we believe that it is just that. In this case, a situation arises where, in fact, personal non-property rights are fixed for a legal entity that is not the creator. Of course, without the technical capabilities of the broadcasting organization, the emergence of this object is impossible at all, but at the same time, personal non-property rights to this object from the employee (employees) who created it do not seem to exist at all. Of course, personal non-property rights are directly related to property rights, without the emergence of personal non-property rights, property rights do not arise, but at the same time, not fixing the names of the employee (employees) who created this object is considered not entirely fair, since the name (names) of the employee (employees) always goes by the business reputation of the latter, which in turn is associated with the professional recognition of a particular specialist, his work (including receiving relevant professional awards). It is also worth noting the direct relationship between the business reputation, professional recognition of a particular specialist and the level of salary paid to him by the employer.

The name of the broadcasting organization cannot include the names of the employee (employees). We believe that both the name of the broadcasting organization and the name of the employee(s) should be indicated upon first broadcast, since personal non-property rights are associated with the person of the creator. As for the issue of a more detailed consideration of the distribution of property rights to such an object of related rights as a broadcasting organization's program, this is the subject of another of our subsequent studies.

Key words: broadcasting organization program, content of related rights, personal non-property rights, property rights, connection of personal non-property rights with property rights, broadcasting organization, name of broadcasting organization, service object of related rights.

Постановка проблеми. Згідно ч. 1, ч. 2 ст. 5 Закону України «Про авторське право і суміжні права» (далі – Закон) «1. Авторське право становлять особисті немайнові права автора і майнові права суб'єктів авторського права. 2. Первинним суб'єктом авторського права є автор твору. Суб'єктами майнових авторських прав можуть бути також інші фізичні або юридичні особи, до яких перейшли майнові права на твір на підставі правочину або закону» [1].

Зміст права інтелектуальної власності представляють собою особисті немайнові права та майнові права. Первинним суб'єктом авторського права є автор твору. Об'єкти суміжних прав ві-

докремлені законодавцем від об'єктів авторського права. Так, об'єктами суміжних прав згідно ч. 1 ст. 34 Закону визнаються «1. Об'єктами суміжних прав, незалежно від призначення, змісту, способу і форми вираження, є: 1) виконання; 2) фонограма; 3) відеограма; 4) програма організації мовлення» [1].

В ч. 1 ст. 35 Закону дається наступне розуміння змісту суміжних прав «1. Суміжні права становлять: 1) суміжні права виконавця – особисті немайнові права виконавця і майнові права на виконання; 2) суміжні права виробника фонограми – право на ім'я (найменування) виробника фонограми і майнові права на фонограму; 3) суміжні права виробника відеограми – право на ім'я (найменування) виробника відеограми і майнові права на відеограму; 4) суміжні права організації мовлення – право на найменування організації мовлення і майнові права на програму організації мовлення» [1].

Тобто, зміст суміжних прав також становлять особисті немайнові права та майнові права на той чи інший об'єкт суміжних прав. Як можна бачити зі змісту ч. 1 ст. 35 Закону найбільший обсяг особистих немайнових прав пов'язаний з таким об'єктом суміжних прав як виконання. Щодо інших об'єктів суміжних прав, особисті немайнові права полягають у закріпленні імені (найменування) виробника фонограми, виробника відеограми, програми організації мовлення.

Але, якщо виходячи з положень профільного Закону під виробником фонограми, виробником відеограми розглядаються також і фізичні особи (зауважимо, що в профільному Законі не йдеться про фізичну особу – суб'єкта підприємницької діяльності, але сміємо допустити, що мова йде саме про таку особу) щодо організації мовлення існує інший підхід, про який буде зазначено далі.

Тобто, фактично зникає особа творця (творців), які працювали над створенням такого об'єкту суміжних прав як програма організації мовлення. При цьому постає питання чи став процес створення такого об'єкту суміжних прав як програма організації мовлення певним суто технічним процесом, чи відсутній у цьому процесі творчий підхід?

Думаємо, що ні. Вважаємо, що процес створення програми організації мовлення є досить складним творчим процесом і вочевидь навіть не однієї особи.

Так, Андрусів У.Б. у своїй роботі «Правовий статус організації мовлення» притримується точки зору, що «У випадку, коли організації мовлення у процесі своєї діяльності створюють програми (передачі), призначені для публічного сповіщення, така діяльність беззаперечно пов'язана з творчістю, хоча при цьому вагома роль відведена технічним засобам. Тобто прояв творчого характеру можливий при створенні інформаційного продукту. Однак, при здійсненні виключно технічного процесу – трансляції (ретрансляції) контенту як власного виробництва, так і створеного іншими суб'єктами інформаційної діяльності йтиметься лише про технічний характер діяльності» [2, с. 188].

Чому ж важливо, на наш погляд, підняти питання дослідження та виникнення особистих немайнових прав на такий об'єкт суміжних прав як програма організації мовлення?

Вважаємо, що одним із аргументів є пов'язаність закріплення особистих немайнових прав за особами, що створили такий об'єкт з діловою репутацією таких осіб, а також із майновими правами. Адже, хоча особисті немайнові права і майнові права можуть існувати окремо одне від одного проте, без виникнення особистих немайнових прав, майнові права не виникають. Тобто, все ж таки в основі є певний творчий процес створення якогось продукту, чи то буде виконання, чи фонограма, чи відеограма, чи організація мовлення. Тобто, в основі створення чи то об'єкту авторського права, чи об'єкту суміжних прав має бути особа творця. Саме тому, нами на початку роботи було зазначено щодо змісту авторського права. Зауважимо, що незважаючи на те, що програма організації мовлення визначена законодавцем як об'єкт суміжних прав проте багато в чому законодавець відсилає нас по змісту профільного Закону саме до положень авторського права. Тому, дійсно не можна не зауважити про тісний зв'язок об'єктів авторського права та об'єктів суміжних прав.

Згідно п. 56 ст. 1 Закону «твір – оригінальне інтелектуальне творіння автора (співавторів) у сфері науки, літератури, мистецтва тощо, виражене в об'єктивній формі» [1].

Зауважимо також, що законодавцем в ст. 1, а саме в п. 23, 24 Закону дається визначення ім'я автора, ім'я виконавця. Так, згідно п. 23 ст. 1 Закону «ім'я автора – сукупність слів чи знаків, що ідентифікують автора: прізвище та ім'я автора; прізвище, ім'я та по батькові автора; ініціали автора; псевдонім автора; прийнятий автором знак (сукупність знаків) тощо» [1]. Згідно п. 24 ст. 1 Закону «ім'я виконавця – сукупність слів чи знаків, що ідентифікують виконавця: прізвище та

ім'я виконавця; прізвище, ім'я та по батькові виконавця; псевдонім виконавця; прийнятий виконавцем знак (сукупність знаків) тощо» [1].

Натомість, визначення імені організації мовлення відсутнє в чинному профільному Законі. Вважаємо, розроблення в майбутньому відповідної дефініції та включення до змісту профільного Закону досить актуальним з огляду на поставлену у статті тему дослідження.

При цьому зазначимо, що ім'я організації мовлення не може включати в себе імена осіб, які працювали над програмою організації мовлення. Ім'я осіб, що працювали над створенням програми організації мовлення мають визначатися окремо, але визначатися.

Чому ж нами вважається, що програма організації мовлення є унікальним службовим об'єктом суміжних прав? Відповіддю на це є правова природа даного об'єкту. Адже, важко собі уявити створення відповідного об'єкту не як службового. Звичайно, що питання отримання організацією мовлення замовлення на створення програми організації мовлення є предметом окремого дослідження проте, допускаємо, що для працівника (працівників) мова буде йти про створення саме службового об'єкту.

Так, зазначимо, що згідно п. 40 ст. 1 Закону «програма організації мовлення – поєднана єдиною творчою концепцією сукупність передач (телерадіопередач), інших творів та/або об'єктів суміжних прав, яка має постійну назву і транслюється радіомовником чи телемовником за певною сіткою мовлення» [1].

Згідно ж п. 34 ст. 1 Закону «організація мовлення – особа, яка здійснює добір радіо- або телевізійних програм та надає їх одночасно для масового чи індивідуального приймання користувачами на основі створеного нею розкладу програм» [1].

Зауважимо, що згідно п. 44 ст. 1 Закону України «Про медіа» «програма організації мовлення (програма мовлення) – поєднана творчою концепцією сукупність програм та іншої інформації, яка транслюється радіомовником чи телемовником за розкладом програм» [3].

При цьому відповідно до вище зазначеного Закону згідно п. 1, п. 2 ч. 4 ст. 14 дається наступне визначення радіомовнику, телемовнику «1) радіомовник (суб'єкт у сфері лінійного аудіального медіа-сервісу) – особа, яка здійснює добір радіопрограм та їх організацію в хронологічному порядку (створює радіоканал) та надає їх для одночасного масового та індивідуального приймання користувачами; 2) телемовник (суб'єкт у сфері лінійного аудіовізуального медіа-сервісу) – особа, яка здійснює добір аудіовізуальних програм, їх організацію в хронологічному порядку (створює телеканал) та надає їх для одночасного масового та індивідуального приймання користувачами» [3].

Згідно ж ч. 2 ст. 35 Закону «2. Суб'єктами суміжних прав є: 1) виконавець (первинний суб'єкт суміжних прав на виконання), спадкоємці виконавця та інші фізичні або юридичні особи, які набули майнові права на виконання на підставі договору або закону; 2) виробник фонограми (первинний суб'єкт суміжних прав на фонограму), спадкоємці (правонаступники) виробника фонограми та інші фізичні або юридичні особи, які набули майнові права на фонограму на підставі договору або закону; 3) виробник відеограми (первинний суб'єкт суміжних прав на відеограму), спадкоємці (правонаступники) виробника відеограми та інші фізичні або юридичні особи, які набули майнові права на відеограму на підставі договору або закону; 4) організація мовлення (первинний суб'єкт суміжних прав на програму організації мовлення), правонаступники організації мовлення та інші фізичні або юридичні особи, які набули майнові права на програму організації мовлення на підставі договору або закону» [1].

Тобто, згідно вище зазначеного положення організація мовлення визначається як первинний суб'єкт суміжних прав на програму організації мовлення.

При цьому, зауважимо, що згідно визначення, що наведене в п. 34 ст. 1 Закону під організацією мовлення розуміється особа без визначення, яка саме. Очевидно, що законодавець мав на увазі саме юридичну особу.

При цьому, для прикладу, згідно п. 11 ст. 1 Закону «виробник відеограми – фізична та/або юридична особа, яка бере на себе ініціативу та несе відповідальність за вироблення відеограми» [1], п. 12 ст. 1 Закону «виробник фонограми – фізична та/або юридична особа, яка бере на себе ініціативу та несе відповідальність за вироблення фонограми» [1].

У зв'язку із зазначеним вище вважається за доцільне в майбутньому доповнити редакцію п. 34 ст. 1 Закону шляхом зазначення того, що організація мовлення є юридичною особою.

Зауважимо при цьому, що питання, що нами підіймаються у даній роботі стосуються правосуб'єктності організації мовлення лиш опосередковано, предметом нашого дослідження залишається саме програма організації мовлення як унікальний службовий об'єкт суміжних прав.

Відмітимо, що згідно змісту ст. 1 профільного Закону, положення якого ми аналізуємо та досліджуємо в даній роботі відсутнє також визначення службової програми організації мовлення.

Натомість згідно п. 52 ст. 1 Закону «службова відеограма – відеограма, вироблена працівником у зв'язку з виконанням обов'язків за трудовим договором (контрактом)» [1], п. 53 ст. 1 Закону «службова фонограма – фонограма, вироблена працівником у зв'язку з виконанням обов'язків за трудовим договором (контрактом)» [1], п. 54 «службове виконання – виконання, здійснене працівником у зв'язку з виконанням обов'язків за трудовим договором (контрактом)» [1].

У зв'язку з зазначеним вище вбачається за доцільне ввести в майбутньому до змісту ст. 1 профільного Закону визначення також і службової програми організації мовлення.

Мета дослідження. Метою ж даної роботи є проведення дослідження та формування розуміння правової природи як самої програми організації мовлення, так і службової програми організації мовлення, запровадження визначення службової програми організації мовлення, дослідження питання належності особистих немайнових прав на програму організації мовлення та інші питання.

Стан опрацювання проблематики. Проблематикою до поставленої у статті теми займалися такі вчені як Андрусів У.Б., Бурило Ю.П., Кодинець А.О., Шимон С.І., Лупало О.А. та інші.

Проте, незважаючи на вагомість досліджень вчених, зазначених вище, нажаль, питання розгляду програми організації мовлення як унікального службового об'єкту суміжних прав не розглядалося та залишилося не дослідженим.

Виклад основного матеріалу. Одним із ключових питань при здійсненні дослідження і розгляду поставленої у роботі теми є момент виникнення суміжних прав на програму організації мовлення. Так, згідно ч. 1 ст. 36 Закону «1. Суміжні права виникають внаслідок факту: 1) кожного здійснення виконання; 2) вироблення фонограми; 3) вироблення відеограми; 4) першої трансляції програми організації мовлення» [1].

Тобто, до здійснення першої трансляції згідно п. 4 ч. 1 ст. 36 Закону суміжні права на програму організації мовлення не виникають.

Згідно ч. 3 ст. 36 Закону «3. Для виникнення і здійснення суміжних прав не вимагається виконання будь-яких формальностей. За відсутності доказів іншого, виконавцем, виробником фонограми, виробником відеограми вважаються особи імена (найменування) яких зазначено у фонограмі, відеограмі та їх копіях або на упаковці, що містить примірники фонограми, відеограми» [1].

Зауважимо, що в вище зазначеному положенні відсутня інформація щодо виникнення і здійснення суміжних прав з приводу такого об'єкту як програма організації мовлення. Очевидно, що це пов'язано із правовою природою відповідного об'єкту. Проте, в майбутньому вважається за доцільне доповнити редакцію ч. 3 ст. 36 профільного Закону з приводу згаданого об'єкту, виходячи із моменту виникнення суміжних прав на даний об'єкт, а також первинного суб'єкта суміжних прав, яким є організація мовлення згідно п. 4 ч. 1 ст. 36 Закону та не тільки.

Повертаючись до правової природи зазначимо, що звичайно мова про зазначення імені як у випадку виконання, фонограми, відеограми йти не може, адже момент виникнення суміжних прав на даний об'єкт суміжних прав, пов'язаний із здійсненням першої трансляції, тобто фактично здійснюється передача певного сигналу, після чого виникають суміжні права на згаданий об'єкт. Але при цьому виникає питання технічного характеру щодо можливості зазначення імені тієї ж організації мовлення при передачі сигналу. Вважається, що це є можливим.

Переходячи до розгляду програми організації мовлення як унікального службового об'єкту суміжних прав, зазначимо, що згідно ч. 6 ст. 36 Закону «6. Майнові права на службове виконання, службову фонограму, службову відеограму виникають і здійснюються на умовах і в порядку, передбачених статтею 14 цього Закону. Порядок сплати справедливої винагороди за використання службового виконання, службової фонограми, службової відеограми може визначатися в договорі такого суб'єкта суміжних прав з роботодавцем або з організацією колективного управління» [1].

Як можна бачити з положень ч. 6 ст. 36 профільного Закону законодавець, нажаль, чомусь оминув своєю увагою такий об'єкт як програма організації мовлення у зв'язку з чим у майбутньому вважаємо за доцільне доповнити згадану норму профільного Закону в частині доповнення таким об'єктом суміжних прав як програма організації мовлення.

Згідно ж ст. 14 Закону «1. Особисті немайнові авторські права на службовий твір належать працівникові, творчою працею якого створено такий твір. 2. Майнові права на службовий твір пе-

реходять до роботодавця з моменту створення службового твору у повному складі, якщо інше не передбачено цим Законом, трудовим договором (контрактом) або іншим договором щодо майнових прав на службовий твір, укладеним між працівником (автором) і роботодавцем. Якщо майнові права на твір переходять до роботодавця, працівник, який є автором службового твору, має право на винагороду. Якщо посадові обов'язки працівника прямо передбачають створення службових творів відповідних видів, авторська винагорода за створення і використання таких творів, а також за перехід прав на них може бути включена до заробітної плати працівника відповідно до договору між працівником і роботодавцем. 3. Роботодавець має право доручити іншій особі завершити незавершений службовий твір, вносити зміни у завершений службовий твір, супроводжувати службовий твір ілюстраціями, передмовами, післямовами тощо, якщо інше не передбачено трудовим договором (контрактом) або іншим договором щодо майнових прав на службовий твір» [1].

Аналізуючи вище зазначене положення, на наш погляд, видається доцільним підняття питання щодо належності особистих немайнових прав на програму організації мовлення. Розгляд даного питання є вкрай важливим, в контексті, розгляду службової програми організації мовлення як унікального службового об'єкту суміжних прав.

Так, з однієї сторони згідно ч. 1 ст. 14 Закону «1. Особисті немайнові авторські права на службовий твір належать працівникові, творчою працею якого створено такий твір» [1], з іншої ж сторони згідно п. 4 ч. 1 ст. 35 Закону «суміжні права організації мовлення – право на найменування програми організації мовлення і майнові права на програму організації мовлення» [1], згідно ч. 3 ст. 37 Закону «3. Організація мовлення має право зазначити своє найменування у зв'язку з використанням програми організації мовлення» [1], ч. 4 ст. 37 Закону «4. Особисті немайнові права виконавця, виробника фонограми, виробника відеограми, організації мовлення не можуть бути передані (відчужені) іншим особам і не переходять у спадщину» [1].

Тобто, таким чином розглядаючи програму організації мовлення і як службовий твір (згадаємо, що нами вище було зазначено про відсутність визначення службової програми організації мовлення у діючому профільному Законі, а також про відсутність згадки про програму організації мовлення в контексті ч. 6 ст. 36 Закону), а ми вважаємо, що не має підстав не розглядати даний об'єкт суміжних прав як службовий об'єкт вважаємо, що існує суперечність між ч. 1 ст. 14 Закону та п. 4 ч. 1 ст. 35 Закону, ч. 3 ст. 37 Закону, ч. 4 ст. 37 Закону.

До того ж згідно ч. 2 ст. 423 Цивільного кодексу України «2. Особисті немайнові права інтелектуальної власності належать творцеві об'єкта права інтелектуальної власності. У випадках, передбачених законом, особисті немайнові права інтелектуальної власності можуть належати іншим особам» [4].

У зв'язку із зазначеним вище положенням, яке, на наш погляд, є вкрай важливим вважаємо, що доцільно вести мову про двоїсту природу особистих немайнових прав на програму організації мовлення, враховуючи правову природу даного об'єкту.

Зауважимо, що в чинному профільному Законі дана дефініція службовому твору. Так, згідно п. 55 ст. 1 Закону «службовий твір – твір, створений працівником у зв'язку з виконанням обов'язків за трудовим договором (контрактом)» [1].

Отже, згідно діючого профільного Закону законодавець закріплює особисті немайнові права на програму організації мовлення за організацією мовлення, яка згідно п. 4 ч. 2 ст. 35 є первинним суб'єктом суміжних прав.

Звернувшись ще раз до визначення організації мовлення згідно п. 34 ст. 1 Закону «організація мовлення – особа, яка здійснює добір радіо- або телевізійних програм та надає їх для одночасного масового чи індивідуального приймання користувачами на основі створеного нею розкладу програм» [1] зазначимо, що вочевидь, на наш погляд, під такою особою розуміється саме юридична особа, про що нами вже було зазначено вище.

Але, чи може по своїй природі юридична особа бути єдиним первинним суб'єктом суміжних прав, особливо в контексті належності особистих немайнових прав? Вважаємо, що ні. Організація мовлення в контексті належності особистих немайнових прав фактично акумулює в собі результати творчої діяльності зі створення програми організації мовлення цілої групи творців, оскільки важко уявити собі створення програми організації мовлення однією особою, про що ми вже також зазначали.

Зауважимо при цьому, що згідно ч. 8 ст. 36 Закону «8. Майнові права на об'єкт суміжних прав, що належить кільком суб'єктам суміжних прав спільно, здійснюються на умовах і в порядку,

передбачених статтею 12 цього Закону. Особи, спільною діяльністю яких здійснено виконання, особи, які спільно виробили фонограму або відеограму, здійснюють свої права на відповідне виконання, фонограму, відеограму на умовах і в порядку, передбачених статтею 13 цього Закону. Спадкування прав на виконання, фонограму, відеограму здійснюється на умовах і в порядку, передбачених частинами першою і другою статті 32 цього Закону» [1].

Як можна бачити з аналізу зазначеної вище норми такий об'єкт суміжних прав як програма організації мовлення не розглядається законодавцем в аспекті співавторства, а також в аспекті спадкування. Але при цьому, враховуючи, що відносини у сфері права інтелектуальної власності є по своїй природі цивільно-правовими і мають диспозитивну основу (особливо в контексті розпоряджання), чи можна виключати належність майнових прав на такий об'єкт суміжних прав як програма організації мовлення і як організації мовлення, і як працівникам, що працювали над створенням відповідного об'єкту? Вважаємо, що ні.

У зв'язку з чим, вважаємо за доцільне в майбутньому доповнити редакцію ч. 8 ст. 36 Закону в контексті включення до змісту статті й програми організації мовлення.

Згідно ж ст. 13 Закону «1. Автори, спільною творчою діяльністю яких створено твір (твір, створений у співавторстві), є співавторами. 2. Якщо твір, створений у співавторстві, становить нерозривне ціле та інше не передбачено договором або цим Законом: 1) майнові права, передбачені частиною першою статті 12 цього Закону, належать усім співавторам спільно і здійснюються за згодою між ними; 2) жоден із співавторів не має права без достатніх підстав відмовити іншим співавторам у наданні дозволу на опублікування, на переробку такого твору. 3. Якщо твір, створений у співавторстві, складається з частин, кожна з яких може використовуватися незалежно від інших частин твору та інше не передбачено договором або цим Законом, кожен співавтор має право здійснювати майнові права щодо створеної ним частини твору відповідно до ст. 47 цього Закону, за умови що такі дії не завдаватимуть шкоди звичайному використанню такого твору і не обмежуватимуть безпідставно законні інтереси відповідних суб'єктів авторського права. 4. У разі порушення авторського права на твір, створений у співавторстві, кожен співавтор має право звернутися з вимогою про його захист, у тому числі в судовому порядку. 5. Винагорода за використання твору, створеного у співавторстві, у тому числі справедлива винагорода, передбачена частиною третьою статті 12 цього Закону, розподіляється між співавторами рівними частками, якщо інше не встановлено договором між ними або цим Законом» [1].

Тобто, таким чином, виходячи зі змісту вище зазначеної статті, а також того, що організація мовлення є первинним суб'єктом суміжних прав згідно профільного Закону, якій належить згідно діючого законодавства таке особисте немайнове право як зазначення імені організації, особи, що працювали над створення такого об'єкту як програма організації мовлення залишаються поза змістом згаданої вище норми.

Фактично виходить така ситуація, що носієм особистого немайнового права, права на зазначення імені є тільки організація мовлення.

Так, дійсно з цим не можна не погодитися, враховуючи особливу природу такого об'єкту суміжних прав як програма організації мовлення, а також моменту виникнення суміжних прав, яким, нагадаємо, згідно діючого законодавства нашої держави є перша трансляція.

Але, при цьому, на наш погляд, ситуація за якої відсутнє згадування імен осіб, що працювали над розглядуваним у даній роботі об'єктом суміжних прав вважається не до кінця справедливою, зважаючи й ще на положення Конституції України.

Так, згідно ст. 41 Конституції України «Кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності. Право приватної власності набувається в порядку, визначеному законом. Громадяни для задоволення своїх потреб можуть користуватися об'єктами права державної та комунальної власності відповідно до закону. Ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним. Примусове відчуження об'єктів права приватної власності може бути застосоване лише як виняток з мотивів суспільної необхідності, на підставі і в порядку, встановлених законом, та за умови попереднього і повного відшкодування їх вартості. Примусове відчуження таких об'єктів з наступним повним відшкодуванням їх вартості допускається лише в умовах воєнного чи надзвичайного стану. Конфіскація майна може бути застосована виключно за рішенням суду у випадках, обсязі та порядку, встановлених законом. Використання власності не може завдавати шкоди правам, свободам та гідності громадян, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію і природні якості землі» [5].

Враховуючи вище викладене положення вважаємо, що постає питання про пошуки із врегулювання ситуації у зв'язку із відсутністю закріплення за особами, що працювали над створенням програми організації мовлення особистих немайнових прав.

До того ж, згідно ст. 54 Конституції України «Громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності. Кожний громадянин має право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності; ніхто не може використовувати або поширювати їх без його згоди, за винятками, встановленими законом. Держава сприяє розвиткові науки, встановленню наукових зв'язків України зі світовим співтовариством. Культурна спадщина охороняється законом. Держава забезпечує збереження історичних пам'яток та інших об'єктів, що становлять культурну цінність, вживає заходів для повернення в Україну культурних цінностей народу, які знаходяться за її межами» [5].

Повертаючись до поставленого питання щодо закріплення за особами, що працювали над створенням програми організації мовлення, зокрема імені таких осіб вважаємо доцільним розглянути дане питання також і в контексті моменту виникнення суміжних прав на програму організації мовлення, а також абзацу 2 ч. 1 ст. 49 Закону «Предметом договору про передання (відчуження) майнових прав на об'єкти авторського права і об'єкти суміжних прав не можуть бути об'єкти і майнові права, яких не існувало на момент укладення договору» [1].

Тобто, момент з якого організація мовлення може здійснювати розпорядження майновими правами є момент здійснення першої трансляції. Чому можна говорити про те, що програма організації мовлення є унікальним службовим об'єктом суміжних прав? Так, можна говорити, виходячи з того, що організація мовлення згідно профільного Закону є єдиним первинним суб'єктом як особистих немайнових прав, так і майнових прав на зазначений об'єкт згідно діючого законодавства. І якщо щодо належності майнових прав організації мовлення як первинному суб'єкту питань не виникає, вважаємо, що виникають питання стосовно згадуванні імен осіб, що працювали над створенням програми організації мовлення, оскільки як вже нами було вище зазначено згідно ч. 1 ст. 14 Закону «1. Особисті немайнові авторські права на службовий твір належать працівникові, творчою працею якого створено такий твір» [1].

Вважається справедливим, щоб при зазначенні імені організації мовлення, також вказувалися імені працівника (працівників), які здійснювали роботу щодо створення програми організації мовлення. При цьому як вже нами було зазначено вище імена таких працівників мають бути зазначені окремо, ім'я організації мовлення не може охоплювати імена таких працівників.

У зв'язку з чим пропонується внести доповнення до змісту редакції ч. 3 ст. 37 Закону шляхом передбачення законодавцем можливості із зазначення імен працівників, що працювали над створенням програми організації мовлення.

Зазначимо, що згідно ч. 1 ст. 32 Закону «1. Майнові права на твір входять до складу спадщини. Особисті немайнові права автора не входять до складу спадщини» [1]. Згідно ж ч. 3, ч. 4 ст. 32 Закону «3. Закінчення строку чинності майнових прав на твір означає перехід твору у суспільне надбання. Твори, які стали суспільним надбанням, можуть вільно, без сплати винагороди, використовуватися будь-якою особою, за умови дотримання особистих немайнових прав автора, передбачених статтею 11 цього Закону. 4. Захист особистих немайнових прав автора, твір якого став суспільним надбанням, здійснюється його спадкоємцями, а у разі їх відсутності – центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері інтелектуальної власності, в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. Спадкоємці автора мають право захищати особисті немайнові права автора, зокрема протидіяти перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору, а також будь-якому іншому посягання на твір, що може завдати шкоди честі та репутації автора» [1].

Таким чином, не маючи за собою закріплених особистих немайнових прав особи, які працюють над створенням програми організації мовлення позбавлені можливості із захисту своєї честі та репутації не тільки в контексті спадкування, а й загалом.

Тому, розгляд та впровадження нижче зазначених пропозицій автора може стати одним із шляхів вирішення ситуації, що освітлюється в даній роботі. Зауважимо, при цьому, що питання більш детального дослідження належності майнових прав на програму організації мовлення є предметом іншої окремої роботи.

Висновки. У зв'язку з розглянутим вище вважається за доцільне викласти п. 34 ст. 1 Закону у наступній редакції «організація мовлення – юридична особа, яка здійснює добір радіо- або телевізійних програм та надає їх для одночасного масового та індивідуального приймання користувачами на основі створеного нею розкладу програм».

Ввести до змісту ст. 1 профільного Закону визначення службової програми організації мовлення шляхом викладення даного визначення наступним чином «службова програма організації мовлення – програма організації мовлення, здійснена працівником (працівниками) у зв'язку з виконанням обов'язків за трудовим договором (контрактом)».

Викласти ч. 3 ст. 36 Закону у наступній редакції «3. Для виникнення і здійснення суміжних прав не вимагається виконання будь-яких формальностей. За відсутності доказів іншого, виконавцем, виробником фонограми, виробником відеограми вважаються особи, імена (найменування) яких зазначено у фонограмі, відеограмі та їх копіях або на упаковці, що містить примірники фонограми, відеограми. Виробником (виробниками) програми організації мовлення, за відсутності доказів іншого, вважаються організація мовлення, а також працівник (працівники), що працювали над створенням даного службового об'єкту, імена, яких передаються через сигнал при здійсненні першої трансляції».

Викласти ч. 6 ст. 36 Закону в наступній редакції «6. Майнові права на службове виконання, службову фонограму, службову відеограму, службову програму організації мовлення виникають і здійснюються на умовах і в порядку, передбачених статтею 14 цього Закону. Порядок сплати справедливої винагороди за використання службового виконання, службової фонограми, службової відеограми, службової програми організації мовлення може визначатися в договорі такого суб'єкта суміжних прав з роботодавцем або з організацією колективного управління».

Викласти ч. 8 ст. 36 Закону в наступній редакції «8. Майнові права на об'єкт суміжних прав, що належить кільком суб'єктам суміжних прав спільно, здійснюється на умовах і в порядку, передбачених статтею 12 цього Закону. Особи, спільною діяльністю яких здійснено виконання, особи, які спільно виробили фонограму або відеограму, виробили програму організації мовлення, здійснюють свої права на відповідне виконання, фонограму, відеограму, програму організації мовлення на умовах і в порядку, передбачених статтею 13 цього Закону. Спадкування прав на виконання, фонограму, відеограму, програму організації мовлення здійснюється на умовах і в порядку, передбачених частинами першою і другою статті 32 цього Закону».

Викласти ч. 3 ст. 37 Закону у наступній редакції «3. Організація мовлення має право зазначати своє найменування у зв'язку з використанням програми організації мовлення. Право на зазначення своїх імен мають також працівники, що працювали над програмою організації мовлення».

Викласти ч. 4 ст. 37 Закону у наступній редакції «4. Особисті немайнові права виконавця, виробника фонограми, виробника відеограми не можуть бути передані (відчужені) іншим особам і не переходять у спадщину. Особисті немайнові права організації мовлення, а також осіб, що працювали над створенням програми організації мовлення не можуть бути передані (відчужені) іншим особам і не переходять у спадщину».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про авторське право і суміжні права» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#n855>.
2. Андрусів У.Б. «Правовий статус організацій мовлення» URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2872/1/%D0%90%D0%BD%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%81%D1%96%D0%B2.Chkup_2014_4_44.pdf.
3. Закон України «Про медіа» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>.
4. Цивільний кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
5. Конституція України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.